

Biologisk mångfald

Funktion

Våtmarker har en mycket viktig funktion för den biologiska mångfalden. De omfattar ett stort antal naturtyper, bland annat några av våra artrikaste miljöer; sumpskogar och rikkärr. Många växter och djur är beroende av våtmarker och deras funktioner under hela eller delar av sin livscykel¹. Flera hotade eller missgynnade arter är knutna till dessa naturmiljöer. Några exempel på arter som är att betrakta som ansvarsarter för Kalmar län är sydlig kärrsnäppa, långbensgroda och väddnätfjäril.

I länet finns sammanlagt runt 26 000 ha våtmark, vilket utgör ungefär 3 % av länets areal. Det är betydligt mindre än i övriga Smålandslänen. De våtmarksrikaste delarna finns i den sydvästra delen av länet. Kustslätten är mycket våtmarksfattig, vilket främst beror på låg nederbörd nära kusten och utdikning av många våtmarker för odling. I länet förekommer trots detta många av landets våtmarkstyper: rikkärr² (extremrikkärr, medelrikkärr, källkärr) fattigkärr och mossar samt sumpskogar. Dessutom är också strandängar, fuktängar, vätar och svämplan runt vattendrag, våtmarker.

En mycket stor del av länets våtmarker har en störd hydrologi, oftast till följd av dikningar, vägbyggen och annan exploatering. Men även till följd av andra grävnings- och schaktningsarbeten vid anläggande av dammar etc. Kalavverkning i eller i anslutning till våtmarkerna påverkar dem också negativt. Restaurering och återskapande av våtmarker med syfte biologisk mångfald är högt prioriterat och stöd kan ges för detta. Om åtgärden syftar till att gynna särskilt prioriterade naturtyper eller arter är möjligheten att få stöd stor.

Prioriteringar

Våtmarksmiljöer

I Kalmar län är nedan punktade våtmarksmiljöer, de flesta Natura-naturtyper³, särskilt prioriterade för biologisk mångfald. Många av dem har värden knutna till bete eller slåtter*.

- Kalktuffkällor
- Rikkärr*
- Fuktängar*
 - Kalkfuktängar*

¹ <https://www.artdatabanken.se/publikationer/bestall-publikationer/tillstand-och-trender-for-arter-och-deras-livsmiljoer-rodlistade-arter-i-sverige-2015/>

² [Våtmarkskonventionen \(eller Ramsarkonventionen\)](#)

³ Naturvårdsverkets vägledning för svenska Naturanaturtyper ([1630 strandängar vid Östersjön](#), [6410 fuktängar](#), [6280 alvar](#), [7210 agkärr](#), [7220 kalktuffkällor](#), [7230 rikkärr](#), [7140 öppna mossar och kärr](#), [9080 lövsumpskog](#), [91E0 svämlövskog](#), [91F0 svämädellövskog](#))

- Strandängar vid Östersjön*
- Svämvåtmarker längs vattendrag (alluviala våtmarker)
 - svämskog
 - svämädellövskog
 - Öppna mader*
- Lövrika sumpskog
- Tillfälliga våtmarker (efemära vatten);
 - alvarvätar*
- Odlingslandskapets småvatten
- Mosaikmarker med stor mängd övergångsmiljöer mellan land - vatten

Våtmarksarter

I Kalmar län är detta exempel på särskilt prioriterade arter:

- Kärlväxter
 - orkidéer, särskilt gulyxne, honungsblomster, flugblomster, salepsrot, mossnycklar
 - sumpviol, strandviol, dvärgviol
- Mossor
 - korvgulmossa
 - hårklomossa,
 - barkkvastmossa
- Lavar
 - hållav
- Svampar
 - Kandelabersvamp
 - veckticka
- Fåglar
 - vadarfåglar, särskilt; sydlig kärrensnäppa, rödspov och brushane
 - sjöfågel
 - ängshök
 - spillkråka
 - mindre hackspett
- Fiskar
 - gädda och abborre (kustnära våtmarker)
 - mal (Emån med tillhörande svämplan)
- Groddjur
 - långbensgroda
 - gröNFLäckig padda (Öl)
 - gölgroda (Sm)
- Insekter

- vädnetfjäril
- orangefläckig brunbagge
- jättesvampmal
- Snäckor
 - kalkkärrgrynsnäcka (Öl)
- Övriga arter:
 - blodigel

Prioriterade geografiska områden

Sverige har åtagit sig att bevara flera våtmarker i Kalmar län som ingår i den internationella Ramsarkonventionen; Ottenby, Östra Ölands sjömarker samt Våtmarker vid Emåns nedre lopp. Ramsarområdena samt våtmarker i våtmarksinventeringen (VMI) och rikkärrsinventeringen (pågår sedan 2018) med naturvärdesklass 1 och 2 är prioriterade när det gäller restaurering av våtmarker.

Observera att det inte är möjligt att hantera frågan om bevarande av naturtyper och arter knutna till sötvattensmiljöer om man begränsar sig till ett strikt objektperspektiv. Det betyder att ett högt klassat, och kanske även skyddat, våtmarksområde inte givet kan behålla sina bevarandevärden om inte också de hydrologiska processerna uppströms och nedströms området fungerar.

Att tänka på

- Varje våtmark är specifik, beroende på bland annat lokalklimat, vattentillgång, vattenkemi, berggrund, jordart, omgivande mark med mera. Det gäller även återskapade och nyskapade våtmarker. Målsättningen med åtgärden måste bero av dessa grundförutsättningar.
- Varje befintlig våtmark har ett värde för biologisk mångfald, vilket ska beaktas när restaurering eller skapande av annan våtmarkstyp planeras. En öppen vattenspegel har sällan ett högre värde för biologisk mångfald än ett igenväxande.
- Alla småvatten (inklusive många öppna diken) och våtmarker i odlingslandskapet, <1 ha, är biotopskyddade och åtgärder som kan skada naturmiljön i dessa är inte tillåtna.⁴
- Många fiskarter är beroende av våtmarker för fram för allt lek;
 - Skapa inga vandringshinder för fisk.
 - De våtmarker som historiskt sett varit fiskfria ska fortsatt vara fiskfria.
 - Våtmarker som genom naturliga processer stängt ute fisk ska inte tillgängliggöras för fisk igen.
 - Fisk med sötvattensursprung som söker sig till kustmynnande vattendrag och tillhörande våtmarker för lek är med stor sannolikt genetiskt unika. Efter en kort

⁴ [Naturvårdsverkets beskrivning och vägledning för biotopen Småvatten och våtmark i jordbruksmark](#)

period utan lek, till exempel om man skapar ett vandringshinder, riskerar dessa lekpopulationer att utplånas.

- Om våtmarker anläggs på ett onaturligt sätt kan laxfisk decimeras kraftigt under lekvandring genom predation från till exempel gädda. Viss predation är naturlig men i flera fall har det naturliga predationstrycket rubbats på grund av felkonstruerade våtmarker.
- Du måste ha tillstånd från länsstyrelsen för att sätta ut fisk eller flytta fisk från ett vattenområde till ett annat.

Läs mer

- [Filtrera arter - Naturvård från SLU Artdatabanken \(artfakta.se\)](#)
- [artfakta.se/om](#)
- Naturvårdsverkets vägledningar för svenska Naturanaturtyper ([1630 strandängar vid Östersjön](#), [6410 fuktängar](#), [6280 alvar](#), [7210 agkärr](#), [7220 kalktuffkällor](#), [7230 rikkärr](#), [7140 öppna mossar och kärr](#), [9080 lövsumpskog](#), [91E0 svämlövskog](#), [91F0 svämädellövskog](#))
- [Naturvårdsverkets beskrivning och vägledning för biotopen Småvatten och våtmark i jordbruksmark](#)
- [Våtmarkskonventionen \(Ramsarkonventionen\)](#)
- [Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr](#)